

ELSZÁMOLÁS 2006.

Biztonságosabb időskor, felzárkózó nyugdíjak

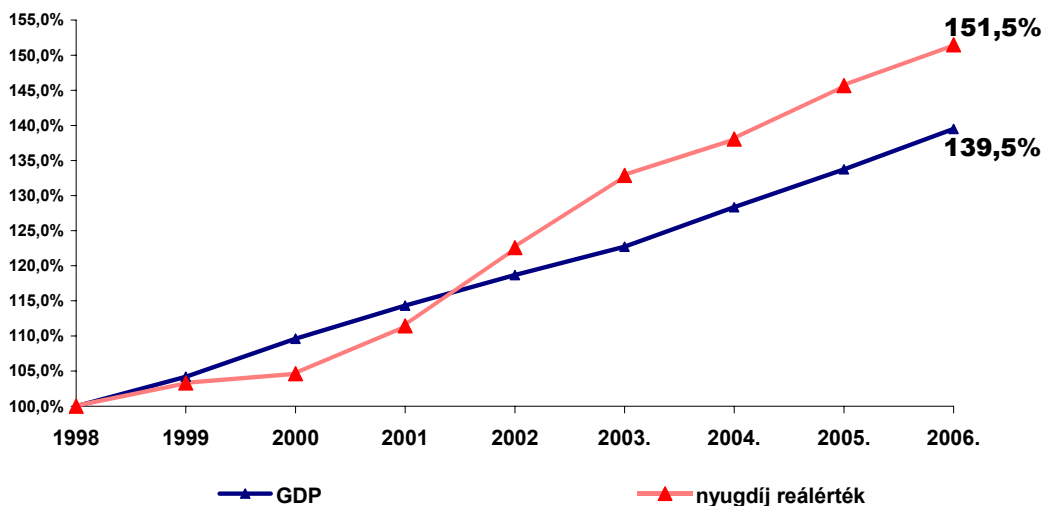
Jelentés a kormány részére a nyugdíjasok életkörülményeinek alakulásáról

„Célunk, hogy a nyugdíjasoknak biztosítsuk a méltóságteljes, ... békés, nyugodt időskor lehetőségét. A mindenkori kormányok tartoznak a nyugdíjasoknak. A Köztársaság kormánya folytatja e társadalmi adósság törlesztését” – erősítette meg az MSZP-SZDSZ kormány nyugdíjpolitikájának fő irányát a Gyurcsány-kormány programja 2004-ben. Az ígéretet tettek követték, aminek eredményeképpen 2002-2006. között gyorsabban emelkedik a nyugdíjak vásárlóértéke, mint a korábbi évtizedekben bármikor.

A gazdasági átalakulás a rendszerváltást követő években a legnagyobb áldozatot az idős emberektől követelte. A nyugdíjasokkal szembeni adósság gyors törlesztése érdekében mondta ki az 1997-ben széleskörű társadalmi konszenzussal elfogadott nyugdíjtörvény, hogy az immár dinamikusán fejlődő magyar gazdaság többletforrásaiból elsőként a nyugdíjasoknak kell kárpótlást kapniuk. Az új nyugdíjtörvény kiszámíthatóságot és biztonságot kívánt teremteni mind a már nyugdíjban lévő közel 3 millió idős ember, mind a jövőben nyugdíjba menők számára.

Az eredeti célkitűzés, ha időben eltérő ütemben is, de teljesült. A nyugdíjak vásárlóértéke az eltelt 8 évben történelmileg példátlanul gyors ütemben, több mint 50%-kal emelkedett.

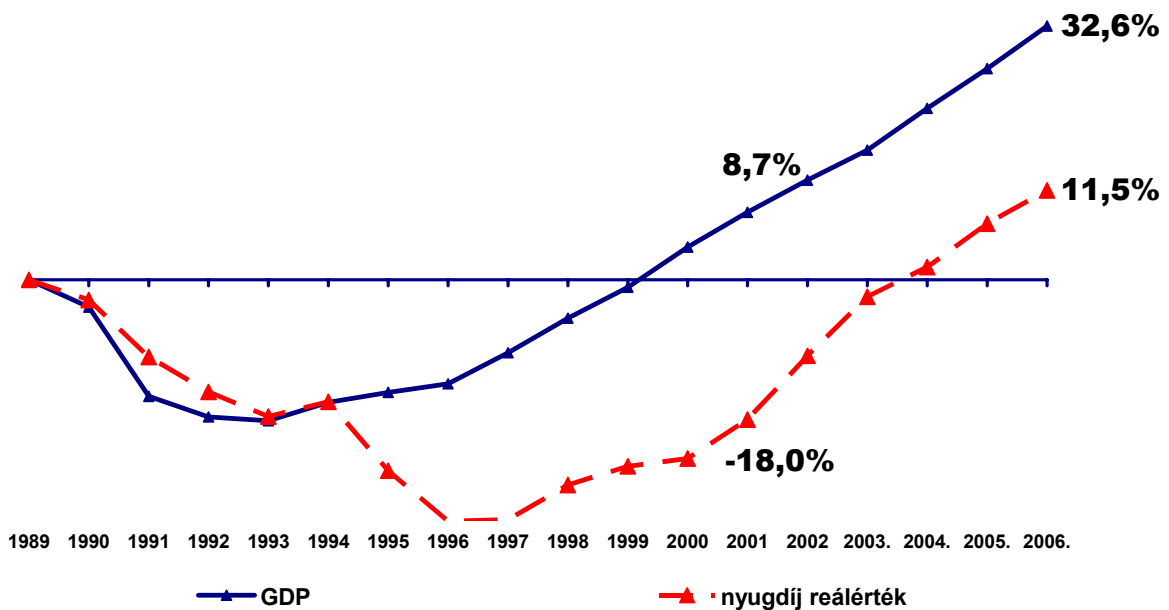
**A GDP és a nyugdíjak reálértékének alakulása
az 1998. évi %-ában**

A növekedés azonban két jól különválasztható korszakra bomlik. A nyugdíjak 1998-ban megindult gyors felzárkóztatásának folyamata 1999-ben megtört. A Fidesz kormány önkényesen megváltoztatta a nyugdíjtörvény szabályait, 1999-2000-ben a korábban ígértnél és a növekvő gazdaság nyújtotta lehetőségeknél is kisebb mértékben nőtt a nyugdíjak reálértéke. A nyugdíjak vásárlóértékének gyorsabb növelése csak 2001-ben kezdődött meg. 2001-2002-ben a törvényi előírásnál 3-3%-kal magasabb nyugdíjmelés azonban csak részben pótolta a nyugdíjasoknak a kormányzati ciklus első két évében elszenvedett veszteségét, a Fidesz kormány több mint 50 milliárd forinttal adós maradt az idős embereknek.

2002-2006. között az MSZP-SZDSZ kormány nem csupán az előző kormány nyugdíjasként 19 ezer forintos adósságát törlesztette, de a 13. havi nyugdíj bevezetésével, a méltányossági nyugdíjmelés lehetőségével és az özvegyi nyugdíjak növelésével felgyorsította a nyugdíjak felzárkóztatásának folyamatát. Négy év alatt az évi rendszeres nyugdíjmelésen felül 15% többlet nyugdíj emelést kaptak az idős emberek. Míg 2001-ben a nyugdíjak vásárlóértéke még 18%-kal elmaradt az 1989. évitől, addig idén már 11%-kal fogja meghaladni azt. A rendszerváltás végre a nyugdíjasok számára is életkörülményeik érzékelhető javulását hozta.

**A GDP és a nyugdíjak vásárlóértékének alakulása
az 1989. évi %-ában**

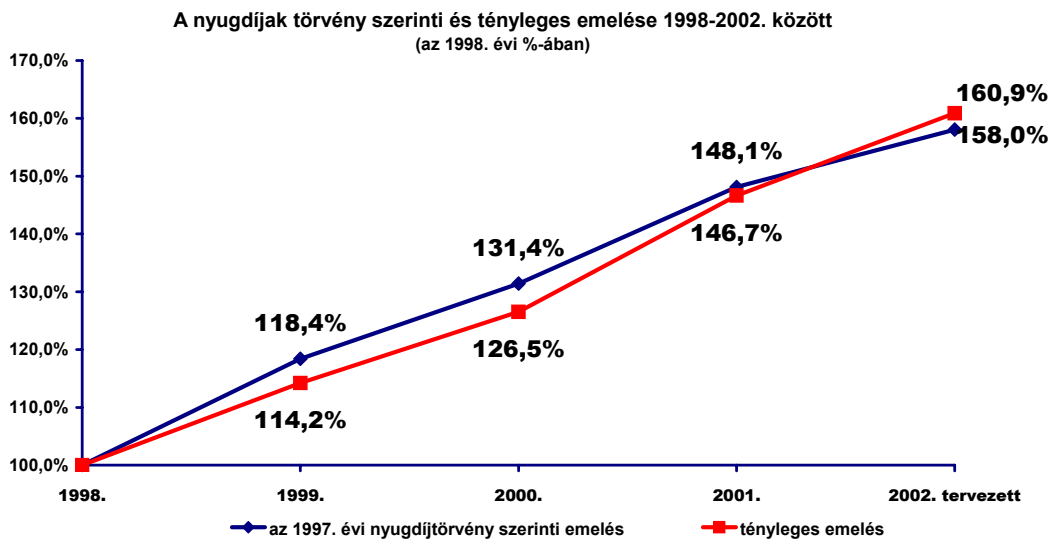
1. A nyugdíjasok életkörülményeinek változása 1998-2002. között

A rendszerváltást követően a Fidesz kormány négy éve volt az első időszak, amikor minden évben emelkedett a nyugdíjak vásárlóértéke. A növekedés mértéke és különösen üteme azonban elmaradt a gazdasági fejlődés nyújtotta lehetőségektől és a korábban a nyugdíjasokkal kötött társadalmi megállapodás szerinti növekedéstől. A Fidesz kormány mind a nyugdíjemelést, mind a nyugdíjrendszert érintően önkényesen változtatott a korábban elfogadott szabályokon, s ezzel megsértette az általa is oly sokszor hangoztatott elvet, miszerint a nyugdíj nem adomány, hanem az emberek munkával és járulékfizetéssel szerzett joga.

- 1999-2000-ben a Fidesz lassította a felzárkóztatás 1997-ben megkezdett folyamatát, a nyugdíjak emelése elmaradta a gazdasági növekedés biztosította lehetőségektől.
 - ⇒ 1999-ben a nyugdíjasok által joggal vártnál átlagosan több mint 4%-kal kisebb, átlagosan 14,2%-os nyugdíjemelésre került sor. A kormány a nyugdíjemelést mértékének és módjának megváltoztatásával 50 milliárddal kisebb nyugdíjemelést hajtott végre, mint amennyi a törvény eredeti előírása szerint járt volna. 1999-ben – éppen a nyugdíjak gyors felzárkóztatása érdekében – az előző évi nettó kereset alapján, 18,4%-kal kellett volna emelni a nyugdíjakat. Helyette a törvény módosításával csupán 11%-os emelésre került sor, úgy, hogy az emelés legkisebb összegét 3 500 Ft-ban határozták meg. Az emelésnek ez a módja a legalacsonyabb összegű nyugdíjakat az átlagosnál gyorsabban növelte – legfeljebb 25,5%-kal -, de ennek árát is azok a nyugdíjasok fizették meg, akiknek csupán 11%-kal, a fogyasztói árak emelkedését csupán néhány tizeddel meghaladóan emelkedett a nyugdíja. Havi 19 ezer forintos nyugdíj felett már mindenki rosszabbul járt, mintha az eredeti törvényi kötelezettség szerint nőtt volna a nyugdíja. Az átlagos és átlag feletti – de soknak így sem mondható - ellátással rendelkező nyugdíjasok vesztesége pedig már 5-7% volt.
 - ⇒ 2000-ben – bár az emelés mértéke már a törvény szerinti volt, nagyjából megfelelt az adott évi nettó kereset és fogyasztói árnövekedés 70-30%-kal számolt átlagának - nem került sor a veszteség kompenzálására, a nyugdíjak adott évi, az 1999-es alacsonyabb nyugdíjakra rakódó emelése alig haladta meg a fogyasztói árak emelkedését.
 - ⇒ 1999-2000-ben, két év alatt együttesen közel 100 milliárd forinttal jutottak kisebb jövedelemhez a nyugdíjasok, mintha 1999-ben az eredeti megállapodásnak megfelelően nőtt volna az ellátásuk.
- 2001-2002-ben a törvény előírásához – a nettó átlagkereset és a fogyasztói áremelkedés 50-50%-kal figyelembevett átlaga – képest évi 3-3%-kal magasabb nyugdíjemelésre került sor, ami azonban a nyugdíjasok veszteségét csak részben kompenzálta. A nyugdíjasok még 2001-ben is alacsonyabb jövedelemhez jutottak, mintha 1999-ben az eredeti törvény szerint emelkedett volna az ellátásuk. A 3-3%-kal magasabb emelést követően – bár 2002-re a nyugdíjak színvonala behozta a lemaradást – még mindig maradt 50 milliárd forintnyi tartozás, amit már a 2002-ben hivatalba lépő új kormány egyenlített ki.

A nyugdíjak évenkénti emelése 1999-2002. között

	1997-es nyugdíjtörvény szerinti évi rendszeres emelés	Tényleges emelés
1999.	18,4%	14,2%
2000.	10,9%	10,8%
2001.	12,7%	15,9%
2002. tervezett	6,7%	9,7%

A grafikon jól mutatja, hogy bár 2002-re a nyugdíjak színvonal elérte, sőt 2,9% ponttal meg is haladta az eredeti törvény szerinti emelés szintjét, a 2002. évi többletjövedelem azonban csak egy részét fedezte a megelőző három év veszteségének. (A fogyasztói árak ebben a négy évben összesen 39%-kal emelkedtek)

- A nyugdíjasok jövedelembiztonságát gyengítette, hogy 2000-2002. közötti években irreálisan alacsony ár és kereseti prognózisok alapján került sor az év eleji nyugdíjemelésekre. S bár év közben illetve novemberben sor került a nyugdíjemelés korrekciójára, sőt még a kamatot is figyelembe vették az emeléseknél, ez sem változtatott azon, hogy 11 hónapig a nyugdíjasok hiteleztek kényszerből az államnak. Az, hogy novemberben szinte minden évben sor kerül a nyugdíjak 1-2%-os kiegészítő emelésére természetesnek tekinthető, hiszen a leggondosabb számítások mellett sem lehet egészen pontosan előrelátni a keresetek és az árak adott évi mozgását. Ezekben az években azonban az év eleji tudatosan alacsony emelést követően a kiegészítő emelések nagysága jelentősen meghaladta a korrekciónak minősíthető mértéket.
 - ⇒ 2000-ben az év eleji 8%-os nyugdíjemelést követően novemberben 2,6%-os emelésre volt szükség.
 - ⇒ 2001-ben az év eleji 10,3%-os emelést követően júliusban 3,5, novemberben még további 1,5%-os emelés vált szükségessé.
 - ⇒ 2002-ben is irreálisan alacsony ár és nettó kereset növekedés feltételezése alapján csupán 9,7%-kal emelték a nyugdíjakat, és csupán a két választási forduló között

döntöttek ennek további 4,5%-os kiegészítéséről. A kiegészítő emelésre júniusban, már az új kormány hivatali idején került sor.

- ⇒ S bár kormányzati idejük végén döntöttek arról, hogy a nyugdíjak kiegészítő emelésének a nyugdíjasok fogyasztói árindexéhez kell igazodnia, ennek első alkalmazója már a 2002-ben hivatalba lépő új kormány volt.
- A vegyes nyugdíjrendszeren belül a magánnyugdíj pénztári rendszert gyengítő kormányzati lépések a fiatalok hitét is megrendítette abban, hogy mai járulékaik és tagdíjuk fejében kiszámítható ellátást kapnak idős korukban.
 - ⇒ Az új nyugdíjtörvény szerint a magánnyugdíj pénztári tagdíj bevezetési 6%-os mértékét fokozatosan 8%-ra kellett volna emelni. Ezzel szemben a Fidesz 1999-ben 6%-os szinten befagyasztotta a magánnyugdíj pénztári tagdíjat. Ez akkori értéken számolva mintegy havi 5 000 Ft-os veszteséget okozott volna a majdan nyugdíjba menő fiataloknak.
 - ⇒ Bizonytalanná tették a jövőt azzal is, hogy eltörölték a pályakezdekők kötelező belépését az új nyugdíjrendszerbe.

2. A nyugdíjasok életkörülményeinek változása 2002-2006.

2002-2006. között az MSZP-SZDSZ kormány meggyorsította a nyugdíjak felzárkóztatását, helyreállította a nyugdíjrendszer kiszámíthatóságát. A kormány új juttatások bevezetésével és a leginkább rászorulóknak nyugdíjának többletemelésével kiugró ütemben, a gazdasági növekedést és a bérek reálértékének emelkedését is meghaladó mértékben növelte a nyugdíjak vásárlóerejét.

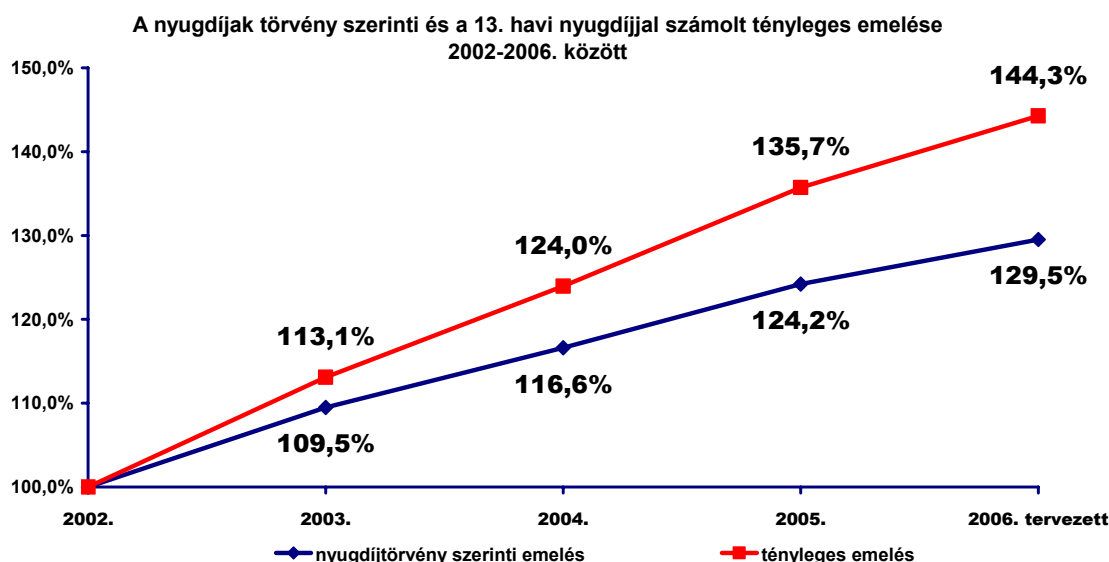
- 2002-2006. között a valamennyi nyugdíjast érintő emelések minden évben meghaladták az eredeti, 1997-es nyugdíjtörvény szerinti emelések mértékét:
 - ⇒ 2002-ben a kormány első döntései között visszaadta a nyugdíjasoknak azt a 19 000 Ft-ot, amivel az Orbán-kormány adós maradt az idős embereknek. Az intézkedés közel 4%-kal növelte a nyugdíjasok 2002. évi jövedelmét.
 - ⇒ Minden évben a nyugdíjtörvénynek az éves emelésre vonatkozó előírásainak megfelelően emelkedtek a nyugdíjak. A korrekt prognózisok alapján csak kis mértékben volt szükség a nyugdíjak novemberi, visszamenőleges növelésére, és ennek oka – 2004 kivételével – nem az árak, hanem a nettó keresetek gyorsabb növekedése volt. A kiegészítő emelések minden évben nagyobb mértékűek voltak, mint amennyit a már végleges éves tényadatok indokoltak volna, a törvény szerint járónál összesen 2,7%-kal nagyobb nyugdíjemelést biztosítva.
 - * 2002. júniusában már az új kormány fizette ki a 4,5%-os kiegészítő nyugdíjemelést, és a szeptemberi bérintézkedések eredményeképpen kiugró ütemben növekvő keresetek miatt novemberben további 1%-os nyugdíjemelésre került sor.
 - * 2003. év eleji 8,4%-os nyugdíjemelést követően novemberben a nettó keresetek gyorsabb növekedése miatt 2,2%-kal emelkedtek a nyugdíjak.

- * 2004-ben az év eleji 6,3%-os nyugdíjemelést követően novemberben – a nyugdíjasok magasabb fogyasztói árindexéhez igazodva – újabb 1%-os nyugdíjemelésre került sor.
- * 2005-ben a 6,3%-os év eleji nyugdíjemelést a nettó keresetek gyorsabb növekedése miatt novemberben még újabb 1%-kal egészítette ki a kormány.
- * 2006. januárjában 2,1%-os várható áremelkedés és 6,4%-os nettó keresetnövekedés figyelembevételével 4,3%-os nyugdíjemelésre került sor.

⇒ A nyugdíjak gyors felzárkózását eredményezte, hogy bevezetésre került a 13. havi nyugdíj, ami 2003-2006 között a törvény szerinti emelésnél évente 2-2%-kal gyorsabban növelte a nyugdíjakat. A nyugdíjak vásárlóértékének növekedése 2003-2006. között ennek köszönhetően meghaladta a dinamikusan növekvő bérekét, mérséklődött a nyugdíjak bérektől való leszakadása. A 13. havi nyugdíj évente 40-40 milliárd forinttal emelkedő, 2006-ban már összesen 160 milliárd forint többlet jövedelmet biztosít a nyugdíjasoknak.

A nyugdíjak évenkénti emelése 2003-2006. között

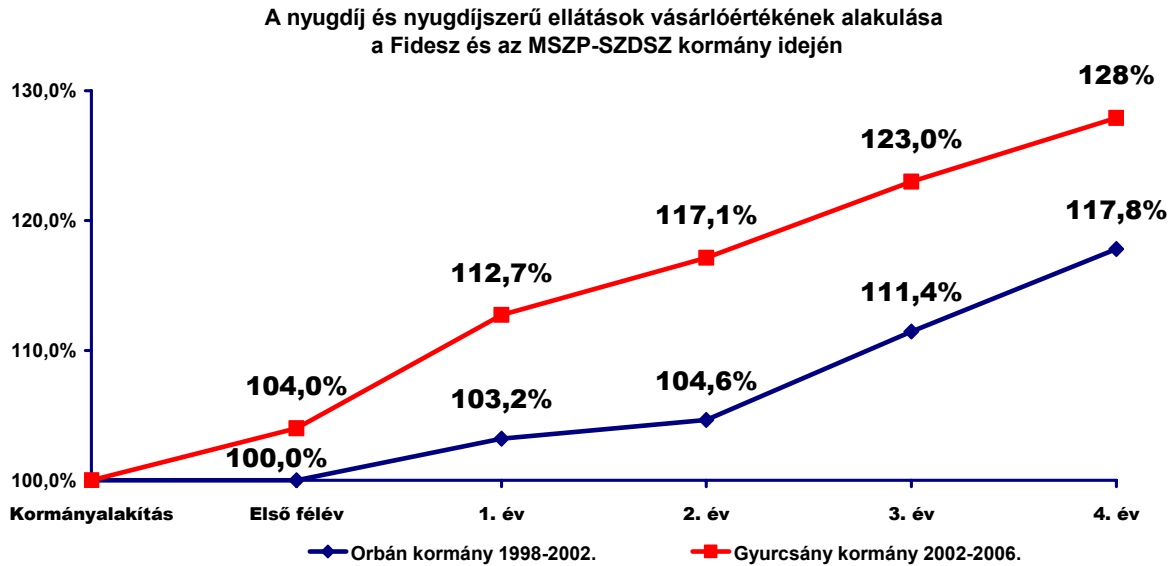
	A nyugdíjtörvény szerinti évi rendszeres emelés	Tényleges emelés (13. havival)
2003.	9,5%	13,1%
2004.	6,5%	9,6%
2005.	6,5%	9,5%
2006. tervezett	4,3%	6,3%

A grafikon jól mutatja, hogy ebben a négy évben az évi rendszeres nyugdíjemeléshez képest minden évben jelentős jövedelemtöbblet jött a nyugdíjasok. (A nyugdíjasok fogyasztói árszínvonala négy év alatt együttesen várhatóan 19%-kal emelkedik, az infláció üteme megfelelődik).

- Jelentősen emelkedett a legnehezebb körülmények között élő idős emberek nyugdíja. Az alacsonyabb összegű ellátások emelésére nem a nyugdíjasokon belüli átcsoportosítással, hanem költségvetési többletforrások biztosításával került sor:
 - ⇒ 2003-2004-ben két év alatt 50%-kal nőtt a saját jogú nyugdíj mellett özvegyi nyugdíjra jogosultak özvegyi ellátása. Ennek mértéke 2002-ben az elhunyt házastárs nyugdíjának 20%-a volt, ma már 30%. 38 milliárd forint többletráfordításból 600 ezer özvegy jövedelme nőtt átlagosan 5-6 000 Ft-tal.
 - ⇒ 2006-ban és 2007-ben évente 10-10%-kal emelkedik a saját jogú nyugdíjjal nem rendelkező özvegyek nyugdíja. Míg eddig elhunyt házastársuk nyugdíjának 50%-ára voltak jogosultak, idén már 55%-ot, 2007-ben pedig már 60%-ot kapnak. Idén 8 milliárd forint többletráfordításból mintegy 200 ezer idős ember ellátása emelkedik havi 3 700-3 800 Ft-tal, két év alatt összesen 7 500 Ft-tal.
 - ⇒ 2002 óta ismét van lehetőség arra, hogy a súlyos megélhetési gondokkal küzdő idős emberek méltányossági nyugdíjmelésben részesüljenek. 2006-tól 5 évről 3 évre csökkent az az idő, aminek letelte után ismét van lehetőség a nyugdíj méltányosságból történő emelésére, és a rendkívüli élethelyzetekben mód lesz egyszeri segély nyújtására is.
 - ⇒ 2005. októberétől a más fűtési módoknál magasabb költségeik mérséklése érdekében külön támogatást kapnak a távfűtéses lakásban élő nyugdíjasok, ha egy főre jutó jövedelmük az egyedül élőkénél nem haladja meg a nyugdíjminimum háromszorosát, a családban élőkénél annak kétszeresét. A támogatás összege a téli hónapokban havi 2000 Ft, a nyári hónapokban havi 1000 Ft.
 - ⇒ 2006. januárjától a legsúlyosabb gondok között élő, saját jogú nyugdíjjal nem rendelkező 75 éven felüli egyedülálló idősök szociális járadéka a nyugdíjminimum eddigi 95%-áról annak 130%-ára emelkedik.
- A kormány lépéseket tett a jövőben nyugdíjba menők magánnyugdíj pénztári rendszerének biztonsága érdekében:
 - ⇒ 2003-ban 7%-ra, 2004-ben 8%-ra emelkedett a magánnyugdíj pénztári tagdíj mértéke.
 - ⇒ Ismét kötelezővé vált a pályakezdők belépése az új, két pilléres nyugdíjrendszerbe.

- *A minden nyugdíjast illetve a nyugdíjasok meghatározott csoportjait érintő nyugdíjemelések együttes hatására a 2002-2006. közötti kormányzati ciklusban a nyugdíj és nyugdíjszerű ellátások vásárlóértéke 28%-kal emelkedik, 10% ponttal gyorsabban, mint a megelőző kormányzati ciklusban.*

3. A nyugdíjasokkal szembeni tartozás további csökkentése – nyugdíjkorrekciós program 2006-2010.

Az elmúlt évtizedben a nyugdíj megállapítás változó szabályai és az időnként súlyos gazdasági kényszerek jelentős feszültségeket, belső igazságtalanságokat halmoztak fel a különböző időpontokban megállapított nyugdíjak között. A nyugdíjak színvonalának általános emelése mellett elkerülhetetlenné vált, hogy a nyugellátások differenciált, az évenkénti rendszeres nyugdíjemelésen felüli növelésével tegyük igazságosabbá, a munkában eltöltött éveket és a befizetett járulékokat jobban követővé a nyugdíjak arányait. Ennek érdekében született meg a kormánynak az Idősügyi Tanáccsal közösen kidolgozott javaslatára 2005. decemberében a nyugdíjak korrekciós emelésére, további felzárkóztatására vonatkozó törvény.

A nagy konszenzussal elfogadott törvény értelmében 2006-2010. között – az éves rendszeres nyugdíjemelésen felül – mintegy 2,5 millió nyugdíjas részesül mai értéken több mint 130 milliárd forintos emelésben. A nyugdíjak korrekciós emelése egyben a nyugdíjak színvonalának további felzárkóztatását is eredményezi. Az elkövetkező években az éves rendszeres nyugdíjemelésen felül közel akkora többletjövedelmet biztosít a nyugdíjasoknak, mint amennyit a 13. havi nyugdíj bevezetése jelentett 2003-2006. között.

A nyugdíjkorrekciós csomag fő lépései:

- **2006-2007-ben** a jelenleg ötven százalékos mértékű özvegyi nyugdíjak két lépcsőben 20%-kal emelkednek.

Az emelés mintegy 200 ezer nyugdíjasnak biztosít 16 milliárd forintnyi többletet.

- **2007.** január 1-jétől a szolgálati idő hossza és nemek szerint differenciáltan emelkedik az 1988. előtt megállapított saját jogú nyugdíjak összege.

⇒ A férfiaknál, mindenki nyugdíja 3 %-kal emelkedik, és akinek 29 évnél több szolgálati ideje van, az többletévenként további 0,5 %-os, legfeljebb 10 %-os emelésben részesül.

⇒ A nők nyugdíja 5 %-kal emelkedik, és ha 27 évnél több szolgálati idővel rendelkeznek, szintén többletévenként további 0,5 %-os, legfeljebb 10 %-os emelésben részesülnek. A nők kedvezőbb feltételeit az indokolja, hogy 1988. előtt még nem kaptak a nők a szolgálati idő számításakor gyermekeként 1-1 év kedvezményt.

Az emelés 500 ezer öregségi és 180 ezer rokkantsági nyugdíjasnak összesen 27 milliárd forint többlet nyugdíjat biztosít.

- **2008.** január 1-jétől a szolgálati idő hossza szerint differenciáltan emelkedik az 1991-1996. között megállapított saját jogú nyugdíjak összege.

Tekintettel arra, hogy az ebben az időben nyugdíjba ment nőknél a szolgálati idő számításánál már figyelembe lett véve gyermekeként 1-1 év, az emelés mértéke csak a szolgálati idő hossza szerint differenciált. A mindenkit megillető 4%-os emelésen felül akinek 29 évnél több szolgálati ideje van, az többletévenként további 0,5 %-os, legfeljebb 10 %-os emelésben részesül.

Az intézkedés 520 ezer öregségi és mintegy 240 ezer rokkantsági nyugdíjasnak biztosít 37 milliárd forint többlet nyugdíjat.

- **2009.** január 1-jétől

⇒ Egységesen 2 %-kal emelkednek az 1988. és 1990. között megállapított saját jogú nyugdíjak. A többi korcsoportnál alacsonyabb emelést indokolja, hogy ezekben az években viszonylag kedvezőek voltak a nyugdíj megállapítás szabályai, így a későbbi években sem alakult ki súlyos aránytalanság.

Ez az emelés 230 ezer öregségi és 90 ezer rokkantsági nyugdíjast érint. Költségvetési kihatása 4 milliárd Ft.

⇒ Az előző évi differenciált emelést követően, újabb, most már egységesen 4%-os emelést kapnak az 1992-1995-ben megállapított nyugdíjjal rendelkezők, mivel ezekben az években volt a legkedvezőtlenebb a nyugdíjba vonulás szabálya.

Az emelés 330 ezer öregségi és 160 ezer rokkantsági nyugdíjas érint, s összesen 14 milliárd forint többlet nyugdíj emelést jelent.

⇒ Egységesen 4 %-kal emelkedik az 1997-1998. között megállapított saját jogú nyugdíjak összege.

Az emelés 100 ezer öregségi és 60 ezer rokkantsági nyugdíjas számára biztosít 4 milliárd forintnyi többletet.

- **2010.** január 1-jétől a rokkantnyugdíjazás addig kialakított új rendszerével összhangban kerül sor az 1991-től megállapított rokkantsági nyugdíjak differenciált, átlagosan 10%-os emelésére.

Az emelés mintegy 540 ezer rokkantnyugdíjas ellátásának 32 milliárd Ft-tal történő emelését jelenti.

Budapest, 2006. január 23.